

Oponentský posudek

Vedoucí práce: Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.

Voděra, Jan, *Branci, pro vodu! Hierarchie ve skupině historického šermu*. Praha: UK FHS, 2019, 104 stran včetně příloh.

Diplomová práce Jana Voděry se věnuje jedné velmi specifické skupině historického šermu, resp. tomu, jak se v takové skupině nebo společenství vytváří sociální hierarchizace mezi jednotlivými jejími aktéry. Autor měl k napsání své práce velmi dobré důvody a předpoklady: stal se totiž členem jedné takové skupiny (s. 7) a od počátku zohledňuje a reflektuje řadu obtíží, s nimiž se během nejednoduchého začleňování do komunity potýkal. Úsměvné je autorovo hned úvodní přiznání určité nešikovnosti v rámci jeho nově nabývaného insiderství (s. 8). Serióznější je pak odkaz na jedno z hlavních teoretických východisek: teorie kapitálů tak, jak je ve svých pracích představoval Pierre Bourdieu.

Rozdělení celé práce působí ovšem poněkud chaoticky, není totiž číslováno, a čtenář se tak v celém textu obtížněji orientuje. Pasáže o chápání historického šermu a jeho zařazování do teoretických backgroundů najdeme v poněkud rozptýlené podobě na str. 10-29. Voděra zde více rozpracovává Bourdieuho teorie kapitálů, a historický šerm či snad přesněji společenství, do něhož se na období tří nebo čtyř let začlenil, chápe jako sociální pole nebo scénu, které jsou pro něj zároveň etnografickým kolbištěm, na němž se odehrávala hlavní část výzkumu. Toto pole (scénu) nezkoumá jako deviantní (deviace je autorův pojem, viz str. 26, který je v této souvislosti trochu nepatřičný) vůči dominantní kultuře. Společenství Svatogorců (nemá být spíše Svjatogorců?) snažících se v mnoha aspektech na základě detailního studia archeologických artefaktů a historických pramenů imitovat společenství vyskytující se na Kyjevské Rusi někdy v 10. století tak nezkoumá tolik jako exotickou subkulturu, ale spíše jako součást širokého kulturního systému, v rámci něhož je toto společenství vyjádřením více životního stylu (living history) než subkultury nebo kontrakultury. Ačkoli je genderový aspekt v komunitě historických šermířů přítomen, ženy jsou v různých sociálních pozicích součástí scény i v tomto případě, genderová podkapitola je poměrně krátká, pouze naznačená a snad měla být raději vynechána.

Další pasáže (zhruba od str. 30 do str. 76) jsou již věnovány metodologii, etice výzkumu a etnografii společenství. Jednotliví aktéři byli autorem upozorněni na to, že bude v rámci kolektivních performancí pracovat na diplomním projektu a dali mu svůj souhlas. Na základě toho pak mohl zahájit vlastní zúčastněná pozorování a polostrukturované rozhovory. Myslím, že je trochu na škodu, že diplomant více nevyužil svého stoprocentního insiderství. V práci je více akcentována reflexe autorových koparticipantů než vlastní pozicionalita v terénu. Závažnější připomínku mám ovšem ke způsobu zpracování etnografického materiálu. Hlavním tématem práce má být vytváření hierarchie organizované skupiny šermířů, ale té je koncentrovaně věnována v podstatě pouze podkapitola *Oficiální skupinová hierarchie* (s. 37-48), která je ale spíše popisem organizační struktury svatogorců (pěšáci, burlaci, družiníci, bohatýři, bojaři aj.) a tréninků, aniž by autor provedl analýzu toho, jak se taková sociální struktura vytváří a jak ji lze propojit s alespoň jedním z teoretických konceptů. Hlavní „objekt“ výzkumu je navíc anticipován již v předcházející části: „již v začátcích mého fungování u Svatogorců bylo jasně patrné určité hierarchické rozvrstvení skupiny“ (s. 34). Krom toho, že by jádrem výzkumu mělo být postupné odhalování toho, jak k takovému rozvrstvení dochází, a jeho následná analýza, jsem v empirické části nenašel prakticky žádnou korelaci například

bourdieuovského pojetí kapitálů s autorovými postřehy. Pouze zajímavá, ale příliš neinterpretovaná konstatování typu „večírek jako institucionalizovaný rituál“ (s. 61), nebo „kostým jako objektifikovaná forma subkulturního kapitálu“ (s. 65). Ve stadiu nástřelu zůstává rovněž tvrzení o „ekonomickém kapitálu jako možném zdroji objektifikovaného subkulturního kapitálu“ (s. 71) atd. Zkrátka celá práce trpí nepříliš dobrým propojováním teoretických východisek (původně solidně nastíněných), vlastního až tříletého etnografování a tudíž i (auto)reflexe, z čehož pak plynou poměrně banální zjištění typu „svatogorci jsou skupinou, jíž pojí zvláštní přátelství“ (s. 79). Je to škoda, neboť na určité (deskriptivně narativní) rovině se čtenář má možnost dozvědět docela dost ze života tohoto „subkulturního“ společenství, které se svou činností snaží revitalizovat sociální a kulturní projev části východoslovanského prostoru, jehož stáří je nějakých tisíc let.

Velmi ale oceňuji autorovo obrovské úsilí podílet se na mnoha aktivitách tohoto společenství, což ho stálo spoustu fyzických i mentálních sil a nejedno zranění (sám sebe si nedokážu v této roli představit) a navzdory výhradám, které jsem výše shrnul, **doporučuji** diplomovou práci Jana Voděry k obhajobě s hodnocením na pomezí *velmi dobře* a *dobře* v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze, 11. 6. 2019.

Marek Halbich, Ph.D.